

Appel, *Chr.* gloss.).

Una forma catalana *brúit*, corresponent a aquestes variants occitanes, arriba fins a la zona Nord-est del nostre territori continental, on la van usar autors d'aquelles terres, de lèxic castís i mai imitat, com Prudenci Bertrana (cita de *Proses Bàrbares*, que donem s. v. *REST, RESTELLADA*) i ja Verdaguier: «Quina bellugadissa, quins crits, quin *brúyt* / de sagetes que cauen com calabruix!» (*Canigó*, cant IX); d'ací l'adjectiu *brúitós* que emprà Narcís Oller (però només a la fi de la seva carrera, quan usa molts termes sentits a Cardanya i Ribes): «la *bruytosa* corrent del Freser».³

Ahora existeix en el Rosselló la variant *bruig*, coincident amb la variant fonètica occitana, usada per Saissset: «tot d'un cop, pel de-bai, / sent un *bruig* que se fa: / ou portes a s'obrir, ou gossos a jaupar, / homes i dones a cridar / --- és un terrible rebombori!».⁴ No és estrany que l'àrea del mot occità s'estenguí fins a algun tros del nostre domini, car en tot cas consta que aquell s'usa per la banda del Rosselló fins a la bella frontera lingüística: en un parlar occità-fronterer, el de Vingrau, m'expliquen que la rocassa *Peira-bruig* (pertanyent ja al terme, català, d'Estagell) es diu així «*perké ja brúic*» (1960) (s'hi sent remor si hom hi posa l'orella). Si el mot rossellonès *bruig* és rigorosament autòcton (per una antiga extensió més gran del tractament occità *-id- > -j-*, que trobem alguna vegada en *cujar* 'cuidar' en textos nostres medievals) o és un manlleu —ja antic— de la llengua d'oc, ho deixarem en laire (car no hi hauria raons decisives a trobar, ni importa per a l'etimologia).

Fora de les tres llengües «gallo-romàniques», és estrany fins a l'aragonès i els dialectes alt-italians, i no cal dir que a l'italià i el castellà. Només en gallec es troba alguna cosa que el recorda una mica: *bruyar*, que ja apareix en la forma *bruyar* en un sentit com 'botzinar, murmurar' en un text de princ. S. XIV⁵ parlant de persona, avui reduït a *bruar* «mugir, bramar el buey, hacer ruido el viento, el rfo» (Valladares),⁶ però és semblança bastant imprecisa, que no coincideix gens ni en els matisos ni per la terminació, la qual en tot cas és -ARE; i, pel que fa a la resta, és ambigua.⁷

En un verb d'aquesta àrea i que constitueix la prolongació de la del cast. *ruido* (= fr. *bruit*) i del cast. ant., dial. i judesp. *ruir* (ast. *ruxir*, cast. antiq. *sonruir*, veg. DCEC IV, 86a28ss. i DECH), en l'àrea gallo-romànica, la cosa més prudent sembla admetre que es tracta, com en *ruido*, del ll. RUGITUS, RUGIRE, però encreuat amb un altre mot,⁸ concretament el mot cèltic i celto-romànic que significa 'bramar', com RUGIRE: ja hem vist (en BRAOLAR) que aquest mot tenia la forma *BRAGÈRE; d'on per una banda l'irl. ant. *bráigim*, per l'altra el cat. ant., oc. ant. i fr. *braire*, amb el seu freqüentatiu, *BRAGITARE: català ant. i oc. ant. *bráidar*.⁹

No resta cap dificultat de forma, car la doble conjugació BRUGIRE ~ BRÚGERE, que tindria en tot cas altres explicacions, pot ser deguda simplement a una

major influència, d'una part, en el N., del cèlt. *BRÁGERE, i en el Sud, del ll. RUGIRE, RUGĪTUS. Pel que fa a la vocal inicial, predominen en català formes que suposarien BRŪG-, mentre que a l'altra banda dels Pirineus no sembla que hi hagi més que ū, però ni a l'una cosa ni a l'altra es podrien fer objeccions decisives des del punt de vista llatí, puix que no hi ha testimonis segurs de la quantitat d'aquesta u en poetes d'època fidedigna (veg. Ernout-M.).¹⁰

DERIV.: *Brugent* (rarament *brugent*) [S. XIV, *Questa del St. Graal*, parlant d'un riu *brugent*, 100.2]: part. act. molt menys viu en català que en fr. *bruyant* [S. XII], oc. ant. *brugén* [Rayn. II, 265b: «-l d'art veng *brugén* e siulan, / e det-li tal ---», *Jaufré*, v. 1781], també en Busa-N. (1507) «terbolí molt *brugent*: ecnephias», f^o F2.1.57; sobretot com a NL en el nom dels dos rius anomenats *Brugent*; veg. *AlcM. Brogidora*; *brogidora* subst. fem. (Ruyra, *AlcM*); amb aquest mateix sentit de 'brogit indistint' Víctor Català usa *bruidera* («el soroll atabalador dels trons i la — ininterrompuda de l'aiguat» (*Lenin*, O. C., 966)).¹¹ *Brogiment* [S. XIV, *AlcM*].

De *brogit* deriva *brogidós*, excellent traducció del francès *bruyant*, anglès *noisy*, en tant que aplicats a la gent i animals (que en castellà no tenen equivalent matisat), no registrat pel Dfa.:¹² «els soldats [del batalló que se n'anava], amanits per a la marxa, varen formar-se tots a la Plaça d'Armes per rebre *brogidosament* an els que pujaven», Coromines, *Presons Imag.* (1898) (XI, O. C., 877b41), «els hostes, *brogidosos*, / prenen seient en la taula parada», Pz. Jorba, i l'usava el mateix Fabra (definint *borinot* en el Dfa. «insecte himenòpter de vol *brogidós*, que viu en societats poc nombroses ---»).

¹ Hi ha també *brúir* en rima en -ir en la *Chanson d'Antiocha*, text no gaire meridional, on no esperem trobar -j- (Appel, 6.66, 187); en posició final només -j- és possible en oc., però tenim -j- en Guiraut Riquier («sa lauzors es *brugidas*»), i en derivats com *embrugir* en Ventadorn i en Riquier, *brugit* en la *Guerra de Navarra*, PSW I, 169; Rayn. II, 265.

² Accentuació que es repeteix en altres trobadors, sigui en aquesta forma (G. Riquier, i algun altre, PSW), sigui en la forma *brug, bruch* (< -ğ < -id), en G. de Olivier (Appel, 109e4), *Sant Porcari* (PSW). — ³ *Pilar Prim*, p. 31. En Teodor Llorente i en Josep Carner *bruit* és mot d'imitació verdagueriana. Serà increïble l'explicació d'*AlcM* que *brúit* surti de *bruit* per desplaçament de l'accent (a manera de *cuina*), mentre no s'hagi trobat ni el més petit testimoni d'una variant *brúir o *broïr en el verb. *AlcM* vol fundar-se en una grafia del substantiu *brubhit*, però es tracta d'un cas únic en un text mal publicat per Bofarull. El mall. *brúir* significa el mateix que *pruir* i n'és alteració, com reconeix *AlcM*. — ⁴ *Perpinyanenques*, p. 80. Freqüent en l'humorista perpinyanès: «un cop, fumant la cigarreta, / me passejavi cap al Puig; / senti que sonen la trompeta: / m'apropi per mirar què vol dire aquei *bruig*», *Perpiny.*, 20; «una font d'aiga clara,